

POSTANOWIENIE

Dnia 10 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

w sprawie **J. S.**

oskarżonej o czyn z art. 276 k.k., oraz

Z. S.,

oskarżonego o czyny z art. 276 k.k. oraz z art. 284 § 2 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 10 maja 2022 r.,

skargi obrońcy oskarżonych na wyrok Sądu Okręgowego w G.

z dnia 15 października 2021 r., sygn. akt V Ka [...], u

chylający wyrok Sądu Rejonowego w G.

z dnia 7 grudnia 2020 r., sygn. akt II K [...]

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

postanowił:

1. oddalić skargę;

2. obciążyć oskarżonych J. S. i Z. S. kosztami sądowymi postępowania skargowego w częściach na nich przypadających.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 7 grudnia 2020 r., sygn. akt II K [...], J. S. i Z. S. zostali uniewinnieni od zarzucanego im czynu z art. 276 k.k., a nadto Z. S. od zarzucanego mu czynu z art. 284 § 2 k.k. Ponadto Sąd Rejonowy obciążył kosztami procesu Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego – [...] Klubu [...] „N.” w G. i zaskarżyła go w całości, na niekorzyść obojga oskarżonych. Skarżąca zarzuciła:

„1) obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, w szczególności:

a) art. 7 k.p.k. poprzez przyznanie wyjaśnieniom oskarżonych J. S. i Z. S. waleru pełnej wiarygodności i dokonanie na ich podstawie ustaleń faktycznych, w sytuacji gdy są one niekonsekwentne i sprzeczne z pozostałym materiałem dowodowym,

b) art. 366 k.p.k. poprzez zaniechanie przez Sąd wyjaśnienia istotnej okoliczności sprawy związanej z brakiem rozliczenia Z. S. i J. S. z przedmiotami należącymi do Klubu mimo licznych próśb i monitów ze strony oskarżyciela posiłkowego i wizyt w miejscu zamieszkania oskarżonych po przedmioty należące do Klubu,

c) art. 5 § 2 k.p.k. poprzez uznanie, iż w sprawie występują wątpliwości i wzięcie ich na korzyść oskarżonego Z. S., podczas gdy wątpliwości te nie istnieją wobec zeznań świadków M. R., M. C. i R. S.,

2) obrazę prawa materialnego tj. art. 276 k.k. poprzez brak zakwalifikowania na jego podstawie czynu popełnionego przez oskarżonych J. S. i Z. S. mimo ewidentnego faktu, że działali oni wspólnie i w porozumieniu w celu ukrycia przed nowo wybranym Zarządem [...] Klubu [...] »N.« dokumentacji klubowej w postaci szeregu dokumentów niezbędnych do działania i rozliczenia się ze swojej działalności,

3) obrazę prawa materialnego tj. art. 284 § 2 k.k. poprzez brak zakwalifikowania na jego podstawie czynu popełnionego przez oskarżonego Z. S. mimo ewidentnego dokonania przez oskarżonego przywłaszczenia mienia ruchomego należącego do oskarżyciela posiłkowego,

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na uznaniu, iż oskarżeni J. S. i Z. S. nie dokonali zarzucanych im w akcie oskarżenia czynów”. Skarżąca wniosła o „zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie oskarżonych J. S. oraz Z. S. za winnych popełnienia zarzucanych im aktem oskarżenia czynów oraz wymierzenie im kar adekwatnych do zawinienia, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania”.

W pisemnej odpowiedzi na apelację obrońca oskarżonych wniósł o utrzymanie w mocy wyroku Sądu Rejonowego.

Wyrokiem z dnia 15 października 2021 r., sygn. akt V Ka [...], Sąd Okręgowy w G. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Skargę na wyrok kasatoryjny w trybie przepisów rozdziału 55a k.p.k. wniósł obrońca oskarżonych. Zaskarżył go w całości i zarzucił: „naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 437 § 2 k.p.k. zdanie drugie *in fine* poprzez uchylenie wyroku Sądu I Instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, podczas gdy w przedmiotowej sprawie nie występują ku temu przesłanki”. Obrońca wniósł o „uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II Instancji w całości i przekazanie sprawy temuż Sądowi do ponownego rozpoznania oraz o obciążenie Skarbu Państwa kosztami postępowania, w tym kosztami obrony udzielonej oskarżonym przez obrońcę przed Sądem Najwyższym”.

W pisemnej odpowiedzi na skargę pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o oddalenie skargi w całości.

W piśmie Zastępcy Prokuratora Rejonowego w G. jego autor nie zawarł żadnego wniosku w przedmiocie skargi obrońcy oskarżonych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga nie zasługiwała na uwzględnienie, dlatego też Sąd Najwyższy postanowił ją oddalić.

W pierwszej kolejności należy doprecyzować podstawę orzekania kasatoryjnego, na której oparł się Sąd odwoławczy. W części 5.3.1. uzasadnienia Sąd Okręgowy co prawda zaznaczył, że powodem uchylenia zaskarżonego wyroku jest zarówno konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, jak i wzgląd na regułę *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k. Jednakże lektura uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego, w tym zwłaszcza ostatniej rubryki w części 3.1. tego uzasadnienia, gdzie jako podstawę prawną wyroku kasatoryjnego wskazano art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. prowadzi do wniosku, że podstawowym powodem uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania była reguła *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k. Sąd Okręgowy wprost podniósł, że efektem usunięcia wskazanych przez niego uchybień natury proceduralnej będzie

możliwość wydania wyroku skazującego. Pomimo formalnego powołania się na dwie podstawy uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, jego zasadność należy oceniać przede wszystkim z punktu widzenia przesłanki unormowanej w art. 454 § 1 k.p.k.

Postępowanie Sądu odwoławczego spełnia standard wymagany dla uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 454 § 1 k.p.k. Trzeba przypomnieć, że w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18 (OSNK 2018, z. 11, poz. 73), możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określoną w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy – w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) – stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego, czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k. Jednocześnie w wypadku reguły *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k. kontrola skargowa obejmuje ocenę prawidłowości zastosowania tego przepisu pod kątem spełnienia warunku, zgodnie z którym sąd odwoławczy „nie może skazać oskarżonego”. Wymaga to wykazania przez ten sąd, że gdyby nie stwierdzone uchybienie, to mógłby zapaść wyrok skazujący, ale jego wydanie nie jest dopuszczalne w instancji odwoławczej z uwagi na zakaz takiego orzekania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2021 r., IV KS 21/21).

Przed wydaniem wyroku kasatoryjnego Sąd odwoławczy przeprowadził szczegółową ocenę możliwości subsumpcji zachowań oskarżonych pod przepisy prawa karnego materialnego ujęte w akcie oskarżenia, a także dokonał własnej oceny dowodów, polegającej przede wszystkim na wykazaniu błędów Sądu Rejonowego. W odniesieniu do zarzucanego czynu kwalifikowanego z art. 276 k.k. Sąd Okręgowy wykazał, że zachowanie oskarżonych realizowało znamiona typu

tego czynu zabronionego. W kontekście czynu z art. 276 k.k. Sąd Okręgowy podniósł, że oskarżeni bezspornie nie mieli prawa do rozporządzania dokumentacją, której ukrywanie im zarzucono, że brak przekazania tej dokumentacji nowym władzom Stowarzyszenia „N.” był wynikiem świadomej decyzji oskarżonych, a uznanie za wiarygodne ich tłumaczenia w zakresie powodów braku tego przekazania „razi naiwnością” (k. 2094). Sąd odwoławczy zaakcentował również uchybienia Sądu Rejonowego w przedmiocie ustaleń co do zakresu nieprzekazanej dokumentacji. Na poparcie swojej argumentacji przytoczył stanowiska orzecznicze potwierdzające, że zachowanie oskarżonych wypełniało znamiona czynu z art. 276 k.k. Ponadto, w odniesieniu do zarzucanego Z. S. czynu z art. 284 § 2 k.k., Sąd odwoławczy zaakcentował błędną ocenę wyjaśnień tego oskarżonego, a także uchybienia w zakresie ustalania strony podmiotowej przestępstwa. Sąd Okręgowy podkreślił, że to oskarżony, jako Prezes Stowarzyszenia, był osobą odpowiedzialną za ewidencjonowanie przedmiotów należących do Stowarzyszenia, a także, iż w praktyce był jedynym dysponentem przedmiotów wymienionych w zarzucie, które to przedmioty wykorzystywał także do celów prywatnych. Sąd Okręgowy zweryfikował wyjaśnienia oskarżonego o rzekomym przekazaniu całej dokumentacji i wszystkich przedmiotów po zakończeniu pełnienia funkcji Prezesa ze zgromadzonym materiałem dowodowym, m.in. dokumentacją przeszukania posesji oskarżonego, a także z działaniami nowych władz Stowarzyszenia. Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd I instancji również błędnie ocenił zeznania M. R. i M. C., stojące w opozycji do treści wyjaśnień oskarżonych. Przeprowadzenie takiej analizy doprowadziło Sąd odwoławczy do wniosku o potrzebie, na etapie postępowania odwoławczego, uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Najwyższy z uwagi na prawne uwarunkowania skargi z rozdziału 55a k.p.k. nie jest uprawniony do oceny prawidłowości kontroli odwoławczej, tak jak czyni to na potrzeby kasacji. Zakres rozpoznania sprawy w postępowaniu skargowym jest bowiem bardzo ograniczony. Postępowanie to ma na celu jedynie stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie

rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2021 r., III KS 1/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2021 r., V KS 13/21). Mając na względzie poczynione powyżej uwagi należy uznać, że w sprawie J. S. i Z. S. istniały podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego i zostały one należycie wskazane i uzasadnione przez Sąd Okręgowy. Ma to miejsce nawet pomimo, iż Sąd ten nie przesądził kategorycznie, że należy skazać oboje oskarżonych. Sąd odwoławczy wyraźnie bowiem w treści uzasadnienia wskazuje, że powodem orzeczenia kasatoryjnego jest w jego ocenie uzasadniona możliwość wydania wyroku skazującego, a Sąd I instancji popełnił liczne uchybienia, które skutkowały uniewinnieniem.

Rozstrzygnięcie o kosztach sądowych postępowania skargowego uzasadnia art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 633 k.p.k. Dotyczy ono wyłącznie kosztów sądowych, a więc opłaty i wydatków Skarbu Państwa poniesionych w postępowaniu skargowym.

Wobec tego, że rozstrzygnięcie w przedmiocie skargi nie powoduje zakończenia postępowania karnego a determinuje jedynie to, na jakim etapie sprawa będzie dalej rozpoznawana, w orzeczeniu wydanym w postępowaniu skargowym, zgodnie z art. 626 § 1 *a contrario* k.p.k., nie orzeka się kto, w jakiej części i zakresie ponosi koszty procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2019 r., V KS 28/18). W szczególności dotyczy to kosztów reprezentacji oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu skargowym. Wobec tego wniosek w tym przedmiocie zawarty w odpowiedzi na skargę nie mógł zostać rozpoznany.

Mając na uwadze powyższe należało orzec tak jak w części dyspozytywnej postanowienia.

a.s.